

УДК 373.13.2

DOI: 10.15587/2313-8416.2019.164564

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ УМОВ СПРИЙНЯТТЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ КУРСАНТАМИ ТА ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

© М. І. Товма

Виконано аналіз психологічних переваг використання мультимедійної презентації для офіцерів і курсантів Національної гвардії України, що дозволило окреслити позитивні сторони психологічного сприйняття матеріалу як для офіцерів і курсантів, так і для викладача. Проведено дослідження сценаріїв використання презентацій в процесі підготовки курсантів і офіцерів. Це дає змогу зосередити зусилля викладача на збереженні психологічних резервів з метою ефективної подачі матеріалу. Здійснено аналіз критеріїв оцінювання презентацій, який дозволяє найкраще психологічне сприйняття різнопланової інформації для всіх психотипів слухачів

Ключові слова: мультимедійна презентація, Національна гвардія України, психологічне сприйняття, психологічні аспекти, курсант

1. Вступ

Результативна підготовка курсантів і офіцерів Національної гвардії України в сучасних умовах постіндустріального суспільства можлива лише за умови інтенсивного використання мультимедійних засобів підтримки процесів навчання. Центральне місце серед мультимедійних навчальних засобів займають презентаційні технології, які створюють належні умови візуалізації інформації. Проте суттєвою передумовою створення та використання презентаційних матеріалів для курсантів і офіцерів Національної гвардії України є врахування психологічних аспектів сприйняття презентації потенційними слухачами.

Такі важливі задачі, як покращання точності візуального відображення інформації, сценарії використання презентаційних матеріалів, подання тексту та рисунків у презентації мають ґрунтуватися на психологічних засадах сприйняття. Саме тому аналіз психологічних умов сприйняття презентаційного матеріалу курсантами та офіцерами Національної гвардії України на сьогодні є актуальною задачею.

2. Літературний огляд

У науковій праці [1] пропонується комплексний підхід стосовно забезпечення психологічного комфорту користувачів шляхом формування індивідуальної траєкторії навчання на основі використання презентаційних матеріалів. В роботі [2] розглядаються питання підвищення ефективності використання мультимедійних засобів у навчальному процесі. У дослідженні [3] пропонуються методичні засади вдосконалення використання мультимедійних засобів у індивідуальній траєкторії навчання. В науковій праці [4] пропонується огляд перспективних напрямків онлайн-освіти за допомогою презентаційних матеріалів. Розгляду адаптивних засобів врахування індивідуальних психологічних особливостей користувача в сучасних технологіях гіпермедіа присвячена робота [5]. У дослідженні [6] подано систематизацію перспективних інновацій в галузі дистанційної освіти на основі використання презентаційних технологій. В роботі [7] проаналізовані характерні риси сучасних веб-

порталів для навчання на робочому місці. В науковій праці [8] наводиться статистична інформація стосовно масштабів використання мультимедійних технологій у європейських університетах. Аналіз труднощів психологічного сприйняття впровадження презентаційних технологій у навчальному процесі наведений у дослідженні [9]. Технологія проектування інтелектуального користувацького інтерфейсу мультимедійних систем електронного навчання поданий в роботі [10].

Проведений аналіз літературних джерел свідчить про відсутність у роботах авторів комплексного розгляду психологічних умов сприйняття презентаційного матеріалу.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є оцінка психологічних умов сприйняття презентаційного матеріалу курсантами та офіцерами Національної гвардії України.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Аналіз психологічних переваг використання мультимедійної презентації для офіцерів і курсантів Національної гвардії України.
2. Дослідження сценаріїв використання презентацій в процесі підготовки курсантів і офіцерів;
3. Аналіз критеріїв оцінювання презентацій.

4. Аналіз психологічних умов позитивного сприйняття презентаційних матеріалів курсантами та офіцерами Національної гвардії України

Презентація має позитивні сторони психологічного сприйняття як для офіцерів і курсантів, так і для викладача. Психологічними перевагами використання мультимедійної презентації для офіцерів і курсантів є:

– за допомогою презентації викладачі можуть мотивувати студентів до вивчення теми. У цьому випадку у офіцерів і курсантів формуються позитивні емоції, адже вони бачать щось нове для себе, барвисте і, як наслідок цього, краще запам'ятовують предмет вивчення, який викликає в них позитивні відчуття;

– презентація містить додатковий матеріал, має високу інформативність та інтерактивність, внаслідок чого офіцери і курсанти отримують концентровану інформацію, яка дозволяє не травмувати психіку;

– презентація допомагає систематизувати знання;

– презентації розвивають мислення (наочно-дієве, наочно-образне, евристичне та творче) та підходить до всіх психотипів.

Перевагами використання мультимедійної презентації для викладача є такі моменти. Мультимедійна презентація:

– акцентує увагу офіцерів і курсантів на значущих моментах викладеної інформації, дозволяє зробити викладання навчального матеріалу більш яскравим, виразним і таким чином не травмує психіку викладача надлишковим повторюванням одних і тих фрагментів заняття;

– створює наочні ефектні образи завдяки змішуванню, перетасуванню інформації, яка включає текстові, графічні компоненти (схеми, композиції), рухомі діаграми, мультиплікацію, відеоінформацію тощо;

– дозволяє ефективно поєднувати в часі усний лекційний матеріал з безперервною автоматичною демонстрацією слайд-фільму під час лекції;

– здійснює інтеграцію гіпертексту та мультимедіа (об'єднання аудіо, відео- й анімаційних ефектів) в єдину презентацію;

– надає можливість демонстрації динамічних процесів (дослідів, експериментів);

– дозволяє викладачеві впорядкувати думки, класифікувати матеріал і максимально зосереджувати свої психологічні можливості з ефективним їх подальшим використанням в процесі проведення занять;

– забезпечує швидкість, зручність відтворення, універсальність, можливість програвання презентації на будь-якому комп'ютері.

Ефективному психологічному сприйняттю презентації слухачами сприяють основні функції мультимедійної презентації по відношенню до викладача, якими мають виступати:

– контрольна функція, що передбачає можливість здійснювати планомірний, систематичний, поточний, підсумковий контроль за ходом і результатами навчання, визначати стан засвоєних і рівень сформованих компетентностей;

– керівна функція, яка пов'язана з можливістю координувати процес навчання дисципліни з навчального плану;

– організація колективної творчої діяльності студентів під час розроблення мультимедійного проєкту, що передбачає моделювання соціальної взаємодії в малій групі, кооперацію, розподіл обов'язків, ділове спілкування в процесі уроку, самоконтроль, самовідповідальність за навчальний результат і освітній продукт.

Для забезпечення позитивного психологічного сприйняття мультимедійних презентацій можна запропонувати чотири типи сценаріїв їхнього використання в процесі підготовки курсантів і офіцерів Національної гвардії України.

Сценарій 1. Використання мультимедійних лінійних освітніх ресурсів – послідовне подання інформації. Наприклад, послідовне подання нового для курсантів і офіцерів навчального матеріалу з деякої теми, виконане з використанням мультимедійних засобів – таких, як звук, анімація, комп'ютерне моделювання, відео.

Сценарій 2. Використання мультимедійних гіпертекстових матеріалів – непослідовне подання інформації. Це робота з електронними енциклопедіями або Інтернет-ресурсами для пошуку матеріалів за темою реферату.

Сценарій 3. Використання мультимедійних навчальних продуктів – дослідницька діяльність з використанням мультимедіа. Зазвичай Сценарій 3 включає елементи як Сценарію 1, так і Сценарію 2.

Сценарій 4. Використання спеціальних засобів для створення власних мультимедійних продуктів. Наприклад, курсанти та офіцери можуть використовувати стандартний редактор веб-сторінок або Power Point разом з текстовим редактором для створення лінійної презентації. У сценаріях 1, 2, 3 студенти розглядаються як кінцеві користувачі освітніх мультимедіа, тоді як у Сценарії 4 вони виступають як розробники невеликих мультимедійних продуктів.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Ефективне психологічне сприйняття презентації забезпечує покращання точності візуального відображення даних у презентаціях, для чого варто використовувати наступні інструменти інфографіки.

1. Семантичні мережі. Мандруючи семантичною мережею за допомогою візуального інтерфейсу, користувач швидко ознайомлюється з предметною областю.

2. Ментальні карти, які можна використовувати як інструментарій аналізу тексту (наприклад, навчальних матеріалів), тоді вони допомагають відновити живі думки, приховані за формальним текстом презентації.

Приклад ментальної карти наведений на рис. 1.

Використання ментальних карт дозволяє відобразити взаємозв'язки між поняттями наочної області, візуалізувати логіку викладення матеріалу. Доповнення ментальної карти кнопками навігації забезпечить швидкий перехід між розділами видання.

З метою найкращого психологічного сприйняття інформації створення та використання презентацій для підготовки офіцерів і курсантів Національної гвардії України має здійснюватися на основі певних критеріїв оцінювання презентаційного матеріалу. Критерії оцінювання презентацій мають складатися з вимог до їх створення (табл. 1).

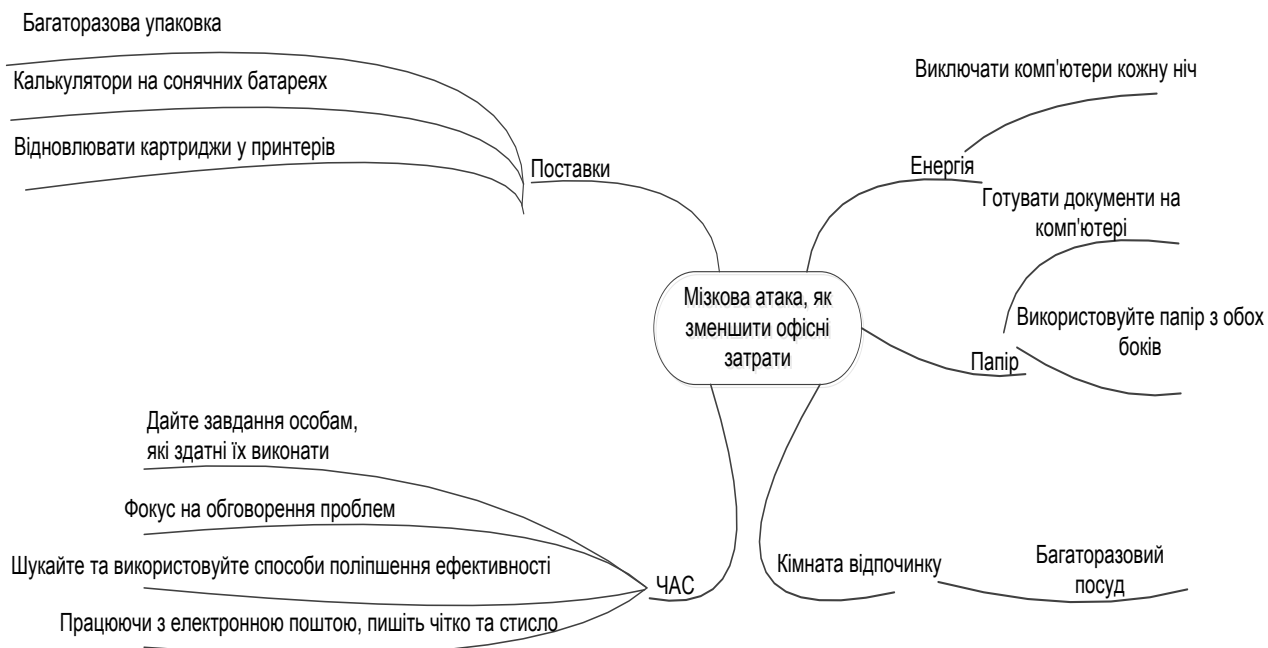

Рис. 1. Приклад ментальної карти

Таблиця 1

Критерії оцінювання презентацій

Критерії	Оцінювані параметри
Тема презентації	Відповідність теми програмі навчальної дисципліни, розділу
Дидактичні та методичні цілі та завдання презентації	Відповідність цілей поставленої теми. Досягнення поставленої мети та завдань
Виділення основних ідей презентації	Відповідність цілям і завданням. Зміст умовиводів. Ступінь інтересу в аудиторії. Кількість (рекомендується для запам'ятовування аудиторією не більше 4–5)
Зміст	Достовірна інформація про історичні довідки та поточні події. Усі висновки підтвержені достовірними джерелами. Мова викладення матеріалу є зрозумілою аудиторії. Актуальність, точність і корисність змісту
Подання матеріалу проекту – презентації	Хронологія. Пріоритет. Тематична послідовність. Структура за принципом «проблема – рішення»
Логіка та переходи під час проекту – презентації	Від вступу до основної частини. Від однієї основної ідеї (частини) до іншої. Від одного слайда до іншого. Гіперпосилання
Висновки	Яскраве висловлювання – перехід до висновку. Повторення основних цілей і завдань виступу. Висновки. Підведення підсумків. Стисле висловлювання, яке гарно запам'ятовується
Дизайн презентації	Шрифт. Ступінь коректності вибору кольору (фону, шрифту, посилань). Елементи анімації
Технічна частина	Граматика. Адекватний словник. Наявність помилок правопису та друкарських помилок

Описані критерії оцінювання презентацій дозволяють систематизувати основні вимоги до електронного ілюстраційного матеріалу.

6. Висновки

1. Виконано аналіз психологічних переваг використання мультимедійної презентації для офіцерів і курсантів Національної гвардії України, що дозволило окреслити позитивні сторони психологічного сприйняття матеріалу як для офіцерів і курсантів, так і для викладача.

2. Проведено дослідження сценаріїв використання презентацій в процесі підготовки курсантів і офіцерів. Це дає змогу зосередити зусилля викладача на збереженні психологічних резервів з метою ефективної подачі матеріалу.

3. Здійснено аналіз критеріїв оцінювання презентацій, який дозволяє найкраще психологічне сприйняття різнопланової інформації для всіх психотипів слухачів.

Література

1. Chi Y.-L., Chen T.-Y., Tsai W.-T. Creating Individualized Learning Paths for Self-regulated Online Learners: An Ontology-Driven Approach // Lecture Notes in Computer Science. 2014. P. 546–555. doi: http://doi.org/10.1007/978-3-319-07308-8_52
2. Denoyelles A., Raible J., Seilhamer R. Exploring Students' e-Textbook Practices in Higher Education. Louisville: EDUCAUSE Review, 2015. 26 p.
3. Garrido A., Onaindia E. Assembling Learning Objects for Personalized Learning: An AI Planning Perspective // IEEE Intelligent Systems. 2013. Vol. 28, Issue 2. P. 64–73. doi: <http://doi.org/10.1109/mis.2011.36>
4. Jean-Louis M. An Overview of Online Learning in Canada. Thunder Bay ON: Contact North, 2015. 234 p.
5. Karampiperis P. Adaptive Learning Resources Sequencing in Educational Hypermedia Systems // Educational Technology & Society. 2005. Issue 8 (4). P. 128–147.
6. Martin B. R. Twenty challenges for innovation studies // Science and Public Policy. 2016. Vol. 43, Issue 3. P. 432–450. doi: <http://doi.org/10.1093/scipol/scv077>
7. Naumenko M., Hrabovskyi Y. Elaboration of methodology for designing a publishing and printing web portal // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2018. Vol. 2, Issue 2 (92). P. 14–22. doi: <http://doi.org/10.15587/1729-4061.2018.126305>
8. Sursock A. Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities European University Association. Brussels: EUA, 2015. 128 p.
9. Chiu T. K. F. Introducing electronic textbooks as daily-use technology in schools: A top-down adoption process // British Journal of Educational Technology. 2016. Vol. 48, Issue 2. P. 524–537. doi: <http://doi.org/10.1111/bjet.12432>
10. Грабовський С. М. Проектування інтелектуального користувацького інтерфейсу систем підтримки електронного навчання // ScienceRise. 2018. № 11 (52). С. 36–39. doi: <http://doi.org/10.15587/2313-8416.2018.147987>

*Рекомендовано до публікації д-р військових наук Дробаха Г. А.
Дата надходження рукопису 12.03.2019*

Товма Микола Іванович, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра військово-соціального та психологічного забезпечення, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001
E-mail: nikolatovma@gmail.com